

אחר שישבר הכלי יהי אפשר לסקל השברים בעזרת מטאטא דהו"ל טלטול מוקצה מן הנד (עיי' שו"ע או"ח סי' שי"א סעי' ח') ולא ינטרף לטלטל השברים בידיו, יל"ע אם גם ככה"ג מותר לקלוט את הכלי בעודו באויר שהוא טלטול גמור, מאחר ואם יניחנו ליפול וישבר לא ינטרף לטלטל השברים טלטול גמור רק טלטול מן הנד ומכיון שלא נשאלתי על זה לא אוכל כעת להאזיל לי זמן נוסף לעיין בענין זה' יאיר עיינו בתוה"ק. — ויגא יצ"ו אייר ה' תשל"ז

סימן נח

דין גוססת קדיש דרבנן

לשאלת כהדר"ג וכו' שליט"א בנוגע לנוסחאות השונות שנקדיש דרבנן. כי בסדור דרך החיים להגאון צעל חו"ד זצ"ל הנוסחא לומר "יהא להון ולכון" שלמא רבא וכו' וז"ה גם בסדור אורח התפלות. ואילו בסדורו של הגאון יעב"ץ זצ"ל הנוסחא, יהא "להון ולגא" שלמא וכו' אבל בציאורו בסדור שם לא כ' הגאון יעב"ץ דבר מזה.

א' הנה מאן ספין וכו' להכריע ומש"כ שאין הכרעה חלמדי כמוני מכרעת. אבל דרך הערה אמניא, כי מעולם תמהתי על הנוסחא, יהא להון ולכון וכו' כי מה ראו על ככה לתקן נוסחא שלפי' האומר את הקדיש מוציא את עצמו מכלל כל אותן הטובות שהוא מבקש ומתפלל עליהן, דהיינו שלמא רבא חיינא ומיסדא ורחמין וחיין ארוכין וכו' וכו'. כי הוא מתפלל שיהיו כל אלה "להון ולכון" דוקא ולא גם לדידי'. כי פירוש מילא "להון" היינו לישראל ורבנן ותלמידיהון וכו' שהזכירם תחילה באמר, על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון וכו'. ומלת "לכון" פירושו הצבור העומד אחר כעת ביחד בתפלה או בלימוד. נמצא הוא אינו כלול רק אולי סחוס במילא ישראל שהזכיר בתחילה, וזה הרי כלולים גם "להון ולכון" שהוא חוזר ופורטס להתפלל עליהם, ומדוע א"כ הוא מוציא את עצמו מכלל אלו שהוא פורט אותם לצרכה.

ב' אבל הנוסחא יהא "להון ולגא" וכו' נכונה מאד, שמתפלל ומבקש גם על עצמו. אלא שבתחילה אומר, יהא להון, היינו ישראל רבנן ותלמידיהון וכו' שהזכירם תחילה. ושוב מוסיף לבקש "ולגא" היינו לו ולצבור המתפלל או לומד כעת אחר ביחד בלוחא.

אבל ברמב"ם (סדר תפלות כל השנה) ב"נוסח הקדיש" ראיתי בנוסח קדיש דרבנן כתב, יהא "להון ולכון" וכו' בנוסח סדור דרך החיים.

ג' רעיי' ברכות (מ"ט:) אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל. ועפרש"י שם (ד"ה אל יוציא) שלא יאמר לשלשה ברכו אלא נברך. ובגמ' שם (נ'). חניא רבי אומר בטובו חיינו הרי זה ת"ח חיים הר"ז בור ע"כ. ופרש"י (ד"ה הר"ז בור) דהוציא עצמו מן הכלל. ואעפ"י שיש עדיפותא גם לאמירת וטובו חיים, שכולל את כל באי עולם כפרש"י שם (ד"ה מחני איפכא). ועיי' שטמ"ק שם (ד"ה הכי). — הרי שבין לענין ברכה ובין לענין נתינת

א' בספרי שו"ת כלל החכמה (ח"ג סי' נ"א אות ב"ה) הוכחתי בכ"ד ממחני' דחרומות (פ"ח מ"ט מ"י ומי"א) ומסוגיא דמס' פסחים (כ' ע"ב) דחרומה העומדת להאבד או להטמאות בע"כ ואין בידו להצילה או למנוע הטמאותה, הרי היא כמי שאבודה כבר או כמי שנטמאה כבר ולא שייך בה מלכות ושחרתם את משמרת תרומתי, ומותר לטמאותה בידים אעפ"י שהיא עדיין טהורה וטרם אבודה. ויותר מזה ע"ש (אות ו') מסוגיא דב"ק (קט"ו ע"ב) דגם דבר שאינו עומד להאבד רק אחר מעשה נוספת מלך בני אדם העומדים לאבדו ואין בידו להציל הרי הוא כאבוד כבר ע"ש באורכי. — מעתה נבד"ד כיון שאם לא יקלוט את הכלי מן האויר בלי ספק כי בדרך הטבע הוא יגיע לארץ וישבר וממילא שדינו מעתה כאלו נשבר כבר, וכשם שאחר השבירה מותר לטלטל השברים בשביל שלא יזקו בהם החינוקות שצבית, כך גם קודם שנשברו מכיון שע"י שיקליטנו באויר הוא מונע שלא יזקו הילדים. דמה לי אם מלילס מנוק ע"י טלטול מוקצה אחר שנשברו כבר ומה לי אם מלילס מנוק ע"י טלטול מוקצה בעודו כלי עדיין. ואדרבה הכי עדיף טפי שאין כאן רק טלטול א' של מוקצה, משא"כ לכשישבר ינטרף לטלטל הרבה פעמים חתיכות חתיכות של שברי זכוכית.

רעיי' ס' תהלה לדוד (סי' ש"ח אות ה' ד"ה ולכאורה) דכלי שמלאכתו לאיסור אף שאסור לטלטלו מחמה ללל, מכל מקום אם נריך להכלי להשתמש בו בשבת, מותר לטלטלו מקודם מחמה ללל כדי שלא ישבר או כדי שלא יגנב, דגם זה מיקרי אורף גופו כיון שרואה להשתמש בו היום, עיי"ש. וכעין זה גם נבד"ה, דגם הקליטה מהאויר הוא לצורך הלל החינוקות מנוק. ואף שיש לחלק קצת כ"ג נכון. — ועיי' גם חוס' (נזיר נ"ט. ד"ה והא קא גדיל) שכתבו הואיל וסופו ליגדל ולעפר אותו אף כשיגלחנו אין זה קרוי חיקון וזו שאינו מגלה אלא ליגדל מצערא, עכ"ל. וה"כ הואיל וסופו להשבר וליוזק אינו מטלטלו אלא להציל מהיוזק.

ב' וגם כי יתכן שנשעת קליטת הכלי לא יתכוון להלל החינוקות מן הנוק אלא להלל הכלי שלא ישבר ומשום הפסד ממונו, נראה שאין בכך כלום כיון שצנעט טלטול הכלי בהיותו באויר ועומד ליפול ולהשבר מותר, וסוף סוף בלא"ה יהי מוכרח לטלטלו לכשישבר אין לאסור הטלטול גם אם אינו מכוון בו אלא להלל הפסידו בלבד, — כעין זה מבואר בה' בכורות להרמב"ן (דף י"ח. מדפי הספר) שמוחר למרוט ביו"ט הנוצות מעוף קודם שחיטה כדי לגלות מקום השחיטה. ואף דתולש נוזות מן העוף חייב משום גזוז, מ"מ כיון דלאחר השחיטה ינטרף לתלוש נוזות אלו וסופו של יו"ט לדחות אלא מלאכה זו משום דאית בה לורך אוכל נפש וגזוז הרי חייב בין קודם שחיטה ובין אחר שחיטה, וכיון דליכא איסורא טפי קודם שחיטה מלאכה שחיטה, מותר לתלוש גם קודם שחיטה לצורך השחיטה ע"כ ע"ש. הרי דאף שאינו חולש אלא לצורך השחיטה, כיון שסו"ס בלא"ה ינטרף לתלוש אותן נוזות לצורך אוכל נפש שפיר דמי.

ג' ראמב"ם זה לתשובה השאלה כפי אשר הוצגה, שאם יפול הכלי לאחר וישבר ינטרף לטלטל השברים כמו ידיו לסלקם מן המקום כדי שלא יזקו בהם החינוקות שצבית. אבל היכי שאם גם